

Asia: VN/6935/2020

Valtioneuvoston periaatepäättös kansallisesta aineettomien oikeuksien strategiasta (IPR-strategia)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Palvelualojen työnantajat Palta ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston periaatepäätöksestä kansalliseksi aineettomien oikeuksien strategiaksi. Palta edustaa noin 2000 yksityistä palvelualan yritystä ja yhteisöä muun muassa logistiikka-, informaatio- ja viestintä-, asiantuntijapalvelu-, hallinto- ja tukipalvelu- sekä viihde- ja virkistystoimialoilla.

Palta katsoo, että periaatepäättös on hyvin laadittu ja siinä esitetyt toimenpiteet ovat kannatettavia. Palta on aiemmin korostanut, että liiketoimintansa aineettomaan varallisuuteen perustavilla palvelualojen yrityksillä on usein ohuet taseet ja siksi niiden on vaikeampi saada markkinaehtoista kasvurahoitusta. Aineettoman omaisuuden arvottaminen ja vakuuksien puuttuminen on usein haasteellista. Moni palveluyritys kokee myös tuntevansa heikosti erilaiset tavat suojata palvelutuotteisiin liittyvää aineetonta omaisuutta, ja erilaisten suojamuotojen käyttö on usein vähäistä – pääosin yritykset turvautuvat sopimuksiin ja liikesalaisuuksiin.

Onkin tärkeää, että yhtenä toimenpiteenä ehdotetaan aineettomien oikeuksien arvon määrittelyyn liittyvän tiedon tilastoinnin ja olemassa olevien aineistojen saatavuuden ja käytettävyyden parantamista. Arvon määrittelyn ja tilastoinnin parantamisen rinnalla tulisi tavoitteena olla myös rahoitusinstrumenttien tai toimintamallien kehittäminen, joka huomioisi paremmin aineettoman pääoman vakuutena yrityksen rahoituksessa. Näitä tulisi kehittää yhdessä hallituksen, rahoitusmarkkinoiden toimijoiden, sekä luovien alojen yritysten ja järjestöjen kanssa.

Periaatepäätöksessä on huomioitu hyvin myös datan, digitaalisuuden ja alustatalouden merkitys aineettomien oikeuksien ja oikeudenhallinnan osalta. Erilaiset ns. digitaaliset kaksoset, NFT:t ja lohkoketjupohjaiset hajautetut järjestelmät ovat tuoneet uusia ulottuvuuksia aineettomien

oikeuksien hallintaan. Palta kannattaa tekijänoikeuden hallinnointiin liittyvän infrastruktuurin kehittämistä periaatepäätöksen mukaisesti.

Esimerkiksi arkkitehti- ja suunnittelualalla digitaalisilla 3D design-malleilla ja suunnitelmilla (mm. rakennukset, rakenteet, muodot) on nyt ja tulevaisuudessa merkittävät markkinat. Eri suunnittelumalleja voitaisiin helpommin hyödyntää, jos korvausmenettelyt ja niihin liittyvä hallinta olisi järjestetty eri osapuolia hyödyttävällä tavalla. Digitaaliset kaksoset avaavat mahdollisuuden luovan suunnittelutyön kopioimiseen ja laajempaan käyttöön kuin alkuperäisesti olisi tarkoitettu.

Kokonaisuus tulee rakentaa selkeäksi niin, että digitaalista kaksosta on helppo käyttää ja sille on määritelty selkeät käyttöoikeudet. Tekijöiden on oltava myös motivoituneita antamaan mallit käyttöön ja pitämään niitä kunnossa.

Periaatepäätöksessä yhtenä toimenpiteenä esitetään, että strategiakaudella varmistetaan patenttilainsäädännön lisäksi myös muun IPR-lainsäädännön, kuten sopimatonta menettelyä elinkeinotoiminnassa koskevan lain (SopMenLaki) joustavuus ja ajantasaisuus.

Palta onkin aiemmin esittänyt, että aineettoman omaisuuden suojamuotoja ja siihen liittyvää lainsäädäntöä tulee kehittää. Esimerkiksi nykyistä hyödyllisyysmallia sekä SopMenLakia tulisi tarkastella yhtenä keinona luoda uudenlaista suojamuotoa IPR-perustaiselle liiketoiminnalle. Periaatepäätöksessä näitä uudistustarpeita olisi voitu kuvata konkreettisemmin tai niille olisi voitu asettaa konkreettinen toimenpide, esimerkiksi perustettavan työryhmän tai muun muodossa.

Palta myös katsoo, että lainsäädännön uudistamisen yhteydessä tulisi huomioida seuraamusjärjestelmän kehittäminen IPR-rikosten osalta strategiakauden aikana.

Elinkeinoelämä on jo pitkään peräänkuuluttanut IPR-asioiden hallinnoinnin selkeyttämistä. Suomessa esimerkiksi luovia alojen toimintaa on perinteisesti pidetty lähempänä kulttuuripolitiikkaa kuin elinkeinotoimintaa. Siksi muun muassa tekijänoikeusasiat on sijoitettu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle, kun taas muiden aineettomien oikeuksien hallinnointi on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa. Tällaista keinokeinoista rajausta ei tulisi olla ja strategiakaudella tämä tulisi ratkaista keskittämällä ipr-asioiden hallinnointi työ- ja elinkeinoministeriöön. Tähän tulisi tähdätä heti jo seuraavalla hallituskaudella. Muuntamalla aineettoman pääoman luomiseen tehdyt investoinnit taloudelliseksi arvoksi ja kannattavaksi elinkeinotoiminnaksi, edistäisi se Suomen kilpailukykyä ja elinkeinorakenteen monipuolistamista.

Lopuksi Palta haluaa vielä korostaa, että periaatepäätöksessä esitetyt toimenpiteet vaativat myös lisäresursseja, joiden saanti on syytä varmistaa strategiakaudella.

Konttinen Jari
Palvelualojen työnantajat Palta ry.